

Beleidsplan Stichting Lokaal Austerlitz

maart 2026

Beleidsplan Stichting Lokaal Austerlitz maart 2026

Waar heden en verleden samenkomen, ontstaan bezieling en inspiratie

Voorwoord

Inleiding

De stichting

Doelstellingen

Publiek

Rol

Wat voegt Lokaal Austerlitz toe aan

Positionering en inbedding in Austerlitz

Financieel

Samenvatting

Voorwoord (zoals opgenomen in het beleidsplan van december 2020)

Als ik Austerlitz denk.....

In mijn periode als Burgemeester van de gemeente Zeist (1987-2005), heb ik in de vele contacten door de jaren heen met de vereniging Austerlitz Belang, waarvan Lokaal Austerlitz onderdeel uit maakt, kunnen ervaren welke wilskracht en doorzettingsvermogen uitgaat van menig Austerlitzer. Met het hart op de goede plek, daarbij geen blad voor de mond nemend, helder en oprecht opererend, gaat men recht op het doel af. Vele kansrijke initiatieven hebben dan ook de eindstreep gehaald of gaan dat halen. Soms een beetje eigenzinnig, maar dan toch ook weer voor rede vatbaar ontstaat ongemerkt een sfeer waarin resultaat voorop blijft staan. Ook het sociale aspect krijgt volop aandacht: het omzien naar elkaar staat daarbij voorop. De bouw van seniorenwoningen voor eigen behoefte, het creëren van de nodige zorgvoorzieningen, het in stand houden van de ontmoetingsruimte “Ouwekamp”, de ontwikkeling rondom de reconstructie van het dorpshart, een veelheid van creatieve en goede initiatieven die vanuit Austerlitz zelf naar voren komen.

“Als ik aan Austerlitz denk.....”, dan denkt menigeen aan de Pyramide van Austerlitz (die overigens in de gemeente Woudenberg staat). Ten tijde van de bouw in 1804, waarbij ruim 18.000 soldaten waren betrokken die hun kampementen in de directe omgeving vestigden, trokken ook vele neringdoenden richting het kampement en zo ontstond Austerlitz. De vraag kan dan ook worden gesteld of de huidige Austerlitzer de daadkracht en ondernemersgeest van toen heeft geërfd. In elk geval is het duidelijk dat het culturele erfgoed van toen opnieuw in de belangstelling staat en daar gaat Lokaal Austerlitz volop mee aan de slag: zonder geschiedenis, geen toekomst! Austerlitz is als een virus: wie er mee omgaat, wordt ermee besmet!

R.G. Boekhoven (Burgemeester van Zeist 1987-2005)

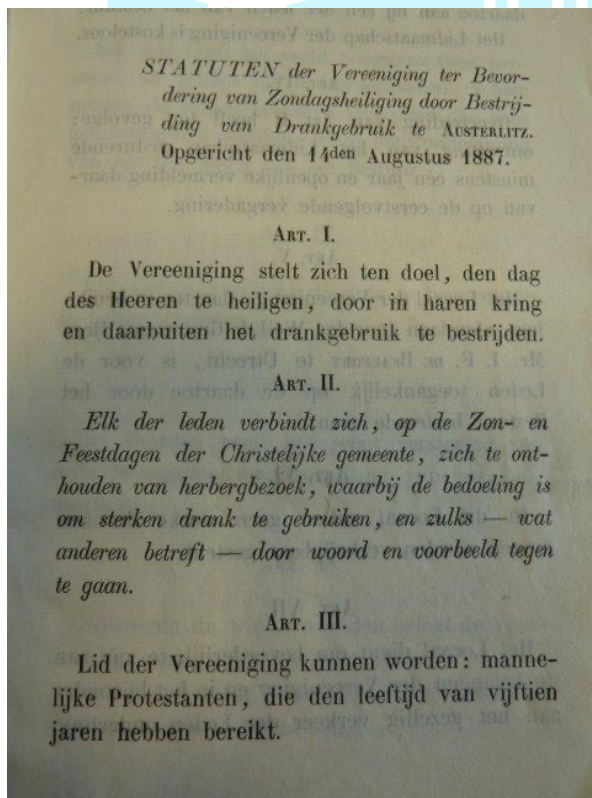

1. Inleiding

Austerlitz dankt zijn ontstaan aan de legering, op de heide even ten oosten van Zeist, van ongeveer 18.000 Bataafse en Franse manschappen door de Franse Generaal Marmont in 1804 aangevoerd. De neringdoenden die werden aangetrokken door het kamp en zich in de omgeving vestigden, kunnen worden beschouwd als de eerste inwoners van Austerlitz. Mede door deze ontwikkeling is Austerlitz rijk aan uniek erfgoed, dat mede door archeologisch onderzoek in 2015-2019 nog meer is gaan leven. Erfgoed dat volgens de Stichting Lokaal Austerlitz gekoesterd moet worden. De Stichting heeft, toen nog als werkgroep, op 27 maart 2017 zijn eerste bijeenkomst gehouden. De naam is ingegeven door “Het Lokaal”, een verenigingsgebouw dat door de familie De Beaufort in 1887 aan het dorp is geschonken en vooral diende om een oplossing te bieden voor het te overvloedige drankgebruik van de inmiddels verarmde Austerlitzse bevolking. Verenigingen kregen de beschikking over een onderdak. De Stichting vindt het des te meer een eer dat jonkvrouw Fleur Dominique de Beaufort bereid gevonden is beschermvrouwe van de stichting te zijn.

familiewapen van De Beaufort

WERKGROEP

LOKAAL

AUSTERLITZ

EDEN SAMEN KOMEN...

De eerste vereniging in Austerlitz

2. De stichting

Muziek tent AUSTERLITZ

De missie van de Stichting Lokaal Austerlitz is het erfgoed van Austerlitz opsporen, conserveren en beheren met als oogmerk het “door te geven” aan de bewoners van Austerlitz en alle andere geïnteresseerde in de wetenschap dat cultureel erfgoed door vrijwel de gehele maatschappij als belangrijk en waardevol wordt beschouwd.

De Werkgroep is een burgerinitiatief. Het dorp Austerlitz komt voort uit de Franse tijd, alle gevonden objecten uit die tijd liggen bij de Provincie in het depot opgeslagen.

Austerlitz heeft een boeiende geschiedenis, maar de inwoners en zeker de jeugd hebben vaak geen idee waar ze wonen.

Verder is er een groeiende belangstelling vanuit binnen- en buitenland voor ons erfgoed en daarnaast willen wij een nadrukkelijke plek innemen in het aanbod van de Gemeente Zeist als toeristische plekpleister en iets unieks aanbieden.

De belangrijkste aandachtsgebieden van de Stichting Lokaal Austerlitz

- ❖ Het Franse kamp – Hoe ontstond het en hoe zag het leven eruit?
- ❖ Pyramide van Austerlitz - de geschiedenis van dit bijzondere bouwwerk.
- ❖ Beeldbank Austerlitz – Hoe zag het leven zich in de afgelopen 214 jaar veranderen.
- ❖ Verhalenboek – het geschreven en verhalende leven van geschiedenis van de dorpsbewoners verzamelen.
- ❖ Opgravingen Franse tijd – Wat vertellen bodemvondsten.
- ❖ Evenementen en tradities – Wat leefde er in de dorpsgemeenschap door de jaren heen.
- ❖ Herinneringsbomen – Het historisch groen van Austerlitz.
- ❖ Tastbaar erfgoed – wat nog zichtbaar is uit de Franse tijd.
- ❖ Het rijke verenigingsleven van Austerlitz – in heden en verleden.

- ❖ Scholen in Austerlitz – over de scholen en kinderen van Austerlitz en hoe kreeg het onderwijs vorm.
- ❖ De Beauforten – De grote rol in de geschiedenis van de familie Beaufort.
- ❖ Rutger Loenen – dorpshistoricus.

Foto: Cees Linnenbank

Het onroerend erfgoed van Austerlitz kan worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- Overblijfselen uit de Franse tijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld sporen in het landschap en om Austerlitz die ontstaan zijn in de Franse tijd zoals greppels van verdedigingswerken en markeringen van opstellen van het kamp;
- Wegen en (bos)paden waarvan de ligging is bepaald door de (Franse) geschiedenis;
- Bebouwing na de Franse tijd;
 - Hieronder vallen bijvoorbeeld woningen en bouwwerken die karakteristiek zijn voor de ontwikkeling van de verschillende bouwstijlen door de tijd;
 - Monumenten; bijvoorbeeld gedenksymbolen en kunst.
- Overig; bijvoorbeeld kleine restantjes van vroegere paden.

Het roerend erfgoed bestaat uit documenten, afbeeldingen en voorwerpen. Te denken valt aan verenigingsarchieven, oude foto's, aanzichtkaarten en verenigings-attributen zoals vlaggen, prijsbekers en vaandels. Inmiddels zijn enkele duizenden afbeeldingen gedigitaliseerd. Op 25 mei 1918 heeft de stichting (toen nog werkgroep) haar eerste publieke avond georganiseerd. Na de vertoning van enkele films over het Austerlitzse onderwijs en een onderhoudend praatje van een vroegere schoolmeester werd aan de bezoekers gevraagd namen in te vullen bij de verschillende klassenfoto's. Hoge mate van participatie van bewoners om kostbare herinneringen en honderden foto's te delen en de mensen op de foto's een naam te geven.

3. Doelstelling(en)

Het doel van de stichting is om binnen in Austerlitz een kwalitatief hoogwaardige interactieve ontmoetingsruimte op te zetten en de bekendheid en aantrekkelijkheid van Austerlitz te vergroten teneinde zo veel mogelijk mensen, jong en oud, van binnen Austerlitz en daarbuiten aan te trekken.

Omdat inzichtelijk te maken, heeft ons Dorpshuis in Austerlitz toegezegd een permanente plaats aan te bieden voor mogelijkheden tot persoonlijke verhalen, educatie en wisselende tentoonstellingen en voor een vertrekpunt voor excursies, wandelingen, culthistorische fietstochten en evenementen.

De stichting wil uitdrukkelijk meer aandacht geven aan educatie, archivering en het vastleggen in een beeldbank.

4. Publiek en Samenwerkingsverbanden

Zoals hierboven vermeld is de werkgroep van mening dat het Austerlitzse erfgoed moet worden opgespoord, geconserveerd, beheerd en moet worden doorgegeven. Het publiek is dus de ontvanger van hetgeen de werkgroep zo graag wil doorgeven. En dat zijn dus simpel gezegd alle individuen of instanties die geïnteresseerd zijn in het Austerlitzse erfgoed:

- Lokale bevolking;
- Nieuwe bewoners;
- Jeugd (educatie);
- Toeristen in het algemeen;
- Belangstellende in de Militaire geschiedenis van Nederland c.q. Austerlitz;
- Belangstellende met natuur/historische interesse.

Naast bovengenoemde publieksavond heeft de stichting inmiddels meerdere publieke evenementen achter de rug, waarvan de belangrijkste zijn; vanaf 2017 tot nu toe jaarlijks op de openmonumentendagen geëxposeerd en excursies gehouden en twee maal per jaar een presentatie in het dorpshuis.

Naar de klassenfotoavond in 2018 kwamen, naast de inwoners van Austerlitz, ook bezoekers uit omliggende gemeenten die in Austerlitz in de jaren 1950 tot 1980 op de scholen in Austerlitz hebben gezeten. Dat geeft aan dat de uit Austerlitz vertrokken mensen in Austerlitz geïnteresseerd blijven.

De expositie op de monumentendagen werd bezocht door ongeveer gemiddeld 60 mensen. Slechts ca. 10% bestond uit Austerlitzers die meer dan 10 jaar in Austerlitz hebben gewoond. Ca. 70% van de bezoekers woonden minder dan 10 jaar in het dorp en ca. 20% van de bezoekers kwam tot onze verrassing uit omliggende gemeenten (Zeist meegerekend).

Het merendeel zijn dus die mensen die volgens Hans Nijman (initiatiefnemer tot de werkgroep) nauwelijks weten waar ze wonen en dat toch wel eens willen weten als dat wordt doorgegeven (gemakkelijk te weten kunnen komen). Daar doen we het dus voor. Natuurlijk zijn we ook trots als mensen of instanties uit omliggende gemeenten (Zeist dus meegerekend) interesse hebben in onze producten. Hierbij zal het vooral gaan om mensen met dezelfde hobby of instanties met dezelfde doelstelling.

Vanaf september 2018 is de website Lokaal Austerlitz van start gegaan <http://www.lokaalausterlitz.nl/> en bij de aankondiging op Facebook (AB Prikkel Nieuws-account) zijn enkele lovende reacties geplaatst.

Lokaal Austerlitz werkt in toenemende mate samen met:

- ✓ Geheugen van Zeist;
- ✓ De Pyramide van Austerlitz;
- ✓ Landschap Erfgoed Utrecht.

5. Wat is de rol van en de plaats in de samenleving van Austerlitz

Als eerste wil de stichting de nadruk leggen op het houden van exposities, het organiseren van lezingen en het vastleggen van verhalen over de tijd van weleer en nu.

Doel: De jeugd op een boeiende en interactieve wijze kennis laten maken met het verleden en de sporen die het verleden heeft achtergelaten in het heden om zo zaken uit het heden te begrijpen en door deze ervaring nieuwe zaken kunnen oplossen.

De jeugd wil graag actief zelf op onderzoek uit om langs die weg zelf tot inzichten en bewijzen te komen. Om op die manier inzicht in de geschiedenis van Austerlitz te komen, zullen er bij het straks tentoongestelde materiaal lessen en werkbladen ontwikkeld worden die passen bij de leeftijd van de kinderen die op onderzoek uitgaan.

Bij de lessen is een deel gevat in uitleg, toelichting of in verhalen over de tijd van weleer.

De onderzoeksoopdrachten kunnen gemaakt worden naar aanleiding van de inleiding en begeleidend materiaal en zijn aangepast aan de leeftijd van de doelgroep.

De inleidingen en onderzoeksoopdrachten zullen wisselen als het thema van de tentoongestelde voorwerpen wisselen.

De hele opzet van het educatieve aspect van het geheel zal in nauwe samenwerking met de basisschool uit Austerlitz (of andere plaatsen en instellingen) samengesteld worden, zodat de lessen en de opdrachten passen in het curriculum van de school of de instelling.

In 2023 en 2024 heeft de stichting als opdrachtgever gefungeerd voor studieprojecten van scholengemeenschap De Breul in Zeist. Leerlingen kregen respectievelijk de opdracht om te onderzoeken hoe de stichting zich het best kan presenteren en op welke manier de Austerlitzers aan het praten zijn te krijgen en de vastlegging daarvan.

WAAR HEDEN EN VERLEDEN SAMEN KOMEN...

6. Waarin onderscheidt de Stichting Lokaal Austerlitz zich!

Bewoners roemen het Austerlitzse verenigingsleven

Dat de eerst opgerichte vereniging een vereniging is die tot doel had het drankmisbruik te bestrijden, zegt genoeg over wat er aan de hand was in de tachtiger jaren van de 19e eeuw in Austerlitz. Kort omschreven; armoede en daardoor vluchten in drank. De eerste vereniging met een meer cultureel doel is in 1884 opgericht. Een zangvereniging. Wellicht omdat zingen in verenigingsverband weinig financiële inspanning vraagt. Pas in 1906 was er kennelijk genoeg financiële armslag om ook instrumenten aan te schaffen en werd het fanfarecorps opgericht. Daarna ging het snel met het oprichten van diverse verenigingen. Buitenstaanders beweren vaak dat Austerlitz rijk is aan verenigingsleven, zeker vergeleken met het aantal inwoners.

Wij willen nadruk leggen op het belangrijke werk welke Rutger Loenen (05-02-1935 tot 18-04-2012) heeft verricht. Rutger Loenen was een zeer talentrijke, bevlogen en buitengewoon actieve amateurhistoricus, die veel publiceerde, lezingen gaf en rondleiding verzorgde, waarvoor altijd veel belangstelling was, niet in het minst door de hoge kwaliteit van het gebodene. De maatschappelijke betekenis van Loenens werk was groot. Door zijn vlot geschreven en prettig leesbare publicaties, door de vele rondleidingen die hij om niet verrichtte en door de vele lezingen in de regio droeg Loenen bij aan de ontwikkeling van een historisch gevoel bij heel veel medeburgers.

Voor de publicatie over Austerlitz heeft hij gedurende vele jaren alle bereikbare archieven bezocht en daar onderzoek gedaan. Veelvuldig is hij daartoe in Den Haag, Amsterdam, Zeist en Utrecht en last but not least in Chatillon-sur-Seine in Frankrijk en in Slavkov u Brna (Austerlitz) in Tsjechië geweest.

Naast onderzoek in de vele archieven heeft Rutger Loenen veel veldonderzoek gedaan. Ook die vondsten zijn van onschatbare waarde voor de geschiedenis van en om Austerlitz.

Dit alles heeft o.a. geresulteerd in nooit eerder gepubliceerde illustraties en tekstfragmenten.

Tijdens de restauratie van de Pyramide van Austerlitz was Rutger Loenen een niet opdrogende bron en altijd bereikbare vraagbaak voor de betrokkene.

Rutger Loenen's werk is van grote waarde geweest en hij heeft een grote bijdrage geleverd aan het historische besef van de bewoners van Austerlitz.

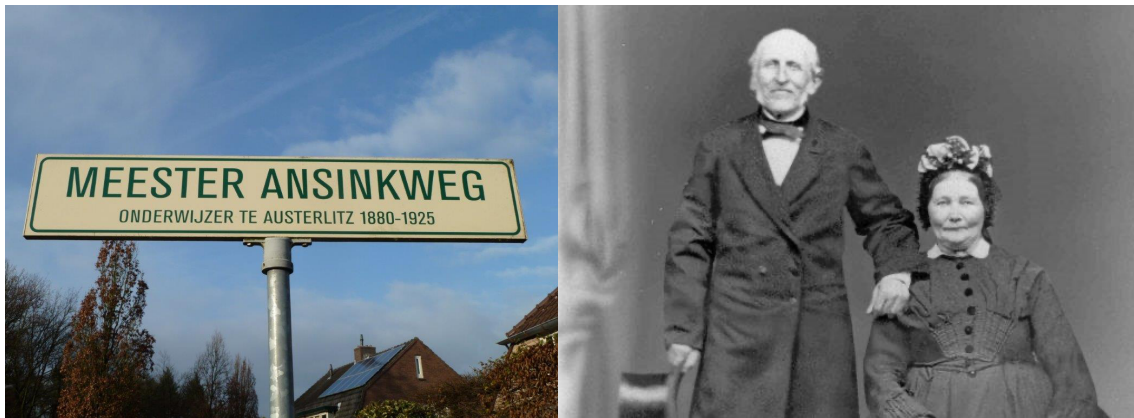
Bron: de Kleine Geschiedenis van de Heuvelrug.

De Monte ver Loren Penning.

In 1999 besloot het bestuur van het Zeister Historisch Genootschap een zilveren legpenning te laten ontwerpen om hem/haar te eren die zich als bestuurder, auteur of faciliteerder in hoge mate verdienstelijk heeft gemaakt voor het Genootschap dan wel voor het 'levend' houden van de geschiedenis van Zeist. De penning kreeg de naam "de Monté ver Loren penning".

7. Positionering en inbedding in Austerlitz en Zeist

Stichting Lokaal Austerlitz is een volledig door vrijwilligers georganiseerd burgerinitiatief.

De stichting streeft er naar een belangrijke culturele rol in de Austerlitsze samenleving te gaan spelen. De buurtschap Austerlitz is een gemeenschap waar de gemeente Zeist trots op is. Dat uit zich in het feit dat er op regelmatige basis contact is met de wethouder van Cultuur en medewerkers van de gemeenten om te bespreken wat er leeft in het dorp.

De positionering is nog in volle gang, maar de inmiddels gehouden evenementen, de artikelen in De Prikkel (het orgaan van Austerlitz' Belang waar de stichting te gast is) en de verslagen van de evenementen op de Facebook-pagina en de website, hebben geresulteerd in bekendheid en vertrouwen. Er moet nog wel om worden gevraagd, maar afbeeldingen, documenten, literatuur en objecten worden toch vrij spontaan aan de werkgroep gedoneerd. Ook bijzondere voorwerpen komen plotseling tevoorschijn en worden aan de stichting gedoneerd.

Er zal nog veel energie moeten worden gestoken in de website om de stichting nog meer body te geven. Problemen met het copyright en de privacywet vormen op dit moment een rem op de gewenste publicatie van beelden en artikelen. De stichting wacht op een landelijke oplossing. Hiervoor is het o.a. van belang dat de stichting is aangesloten bij het Geheugen van Zeist, een overkoepelende organisatie voor de diverse historische verenigingen in de gemeente Zeist. Door deze aansluiting kan de stichting profijt trekken van de ontwikkeling op gemeentelijk niveau. Het mee organiseren van de activiteiten voor de monumentendag en het Historisch weekend in de gemeente Zeist is een waardevol product van deze samenwerking.

Vanuit verschillende reacties vanuit bewoners van Austerlitz valt nu al op te maken dat het doel van de stichting leeft in het dorp.

8. Financieel

Met ingang van september 2019 beschikt de stichting over een eigen bankrekening. Daarvoor was de Vereniging Austerlitz' Belang bereid om de ontvangen subsidie van de gemeente Zeist voor de stichting te beheren. Op dit moment (maart 2026) is de subsidie van de gemeente Zeist structureel in de begroting opgenomen en bedraagt € 5135,-.

Eind 2020 werd het dorpshuis na een grondige verbouwing heropend. De stichting heeft een plaats gekregen voor een vitrine en een interactieve tafel met touchscreen waarmee de geschiedenis van Austerlitz kan worden verbeeld. Hiermee zijn behoorlijke kosten gemoeid geweest. De subsidie van de gemeente Zeist en een stevige donatie hebben gezorgd voor een financieel gezonde stichting met een ruim positief saldo op de bankrekening.

De gemeente Zeist heeft aangegeven dat er gespaard mag worden voor de aankoop van expositiemateriaal. Hierdoor wordt vermogen opgebouwd. Dit vermogen zal beperkt blijven tot enkele 10-tallen duizenden. De stichting streeft niet naar aankoop van onroerend (erf)goed of kostbare collectiestukken. Het geld wordt beheerd zoals in de statuten is bepaald. Ieder jaar moet een registeraccountant onderzoek doen naar de staat van baten en lasten en de balans. De waarde van de collecties zal beperkt blijven omdat deze hooguit zullen bestaan uit scans van afbeeldingen en een beperkt aantal objecten van Austerlitzse instellingen.

9. Samenvatting

Austerlitz neemt door zijn ontstaan een unieke plaats in de (militaire) geschiedenis van Nederland. De legering, op de heide even ten oosten van Zeist, van ongeveer 18.000 Bataafse en Franse manschappen in 1804 trok neringdoenden aan die zich in de omgeving vestigden. Austerlitz is daarom een dorp met bijzondere geschiedenis met daaraan gekoppeld en grote mate van buurtzin en verenigingsleven. Mede door deze ontwikkeling is Austerlitz rijk aan uniek erfgoed, dat mede door archeologisch onderzoek in 2015-2019 nog meer is gaan leven. Erfgoed dat volgens de Stichting Lokaal Austerlitz gekoesterd moet worden. Het doel van de Stichting Lokaal Austerlitz is het erfgoed van Austerlitz opsporen, conserveren en beheren met als oogmerk het “door te geven” aan de bewoners van Austerlitz en alle andere geïnteresseerde in de wetenschap dat cultureel erfgoed door vrijwel de gehele maatschappij als belangrijk en waardevol wordt beschouwd.

De stichting heeft meerdere publieke evenementen achter de rug die goed werden bezocht. Ook mensen van buiten Austerlitz waren daar aanwezig. Te noemen zijn de open monumenten dagen, een klassenfotoavond, een expositie van archeologische vondsten en twee presentaties hierover. In 2019 was de lezing over de familie De Beaufort met ongeveer 100 bezoekers een groot succes. Het jaar 2020 stond in het teken van WWII.

De jeugd wil graag actief zelf op onderzoek uit om langs die weg zelf tot inzichten en bewijzen te komen. Om op die manier inzicht in de geschiedenis van Austerlitz te komen, zullen er bij het straks tentoongestelde materiaal door de stichting lessen en werkbladen ontwikkeld worden die passen bij de leeftijd van de kinderen die op onderzoek uitgaan.

De stichting wil nadruk leggen op het belangrijke werk welke Rutger Loenen (05-02-1935 tot 18-04-2012) heeft verricht. Rutger Loenen was een zeer talentrijke, bevlogen en buitengewoon actieve amateurhistoricus, die veel publiceerde, lezingen gaf en rondleiding verzorgde, waarvoor altijd veel belangstelling was, niet in het minst door de hoge kwaliteit van het gebodene.

De positionering is nog in volle gang, maar de inmiddels gehouden evenementen, de artikelen in De Prikkel (het orgaan van Austerlitz' Belang waar de stichting te gast is) en de verslagen van de evenementen op de Facebook-pagina en de website, hebben geresulteerd in bekendheid en vertrouwen. Een oplossing zal moeten worden gezocht voor het op de juiste wijze omgaan met copyright en privacy op de website.

Op dit moment teert de stichting voornamelijk op subsidie van de gemeente Zeist. Na een forse donatie voor de interactieve tafel druppelen donaties op dit moment (maart 2026) slechts mondjesmaat binnen. De stichting is voornemens hier meer aandacht aan te besteden.